

THE
SCIENTIFIC
HERITAGE

The scientific heritage

№ 46
Vol 8

2020

No 46 (2020)

P.8

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

CONTENT

ECONOMICS

<i>Herasymchuk V.</i> MANAGEMENT OF THE PROFIT OF THE AGRARIAN ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS.....	3
<i>Denysiuk V.</i> ELECTING OF TRAVELING SALESMAN PROBLEM CRITERIA.....	14
<i>Slavgorodskaya S., Drachev K.</i> REAL ESTATE COST IN KHABAROVSK.....	19
<i>Kozachenko A.</i> FEATURES OF ACCOUNTING AND AUDITING OF PAYMENT INSTRUMENTS AS MAIN LEVELS OF MANAGING FINANCIAL SECURITY OF ECONOMIC ACTIVITY	21
<i>Kundytskyi O.</i> OWN CAPITAL IN THE SYSTEM OF FINANCING OF POLISH ENTERPRISES OF SMALL AND MEDIUM BUSINESS.....	35
<i>Lobanova Z., Putivets G.</i> TRANSFORMATION PROCESSES IN THE SPHERE OF DIGITALIZATION OF PUBLIC SERVICES.....	40
<i>Lyskova I.</i> THE UNIVERSITY EXTENSION MOVEMENT AS A BEGINNING OF SELF-MANAGEMENT IN RUSSIA	42
<i>Martseniuk O.</i> NON-STATE PENSION INSURANCE IN UKRAINE: THE STATE, PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT.....	45
<i>Mashevskaya A.</i> MODEL OF BALANCED FORMATION OF WAGE	56
<i>Prylutskiy A.</i> FINANCIAL ASPECTS OF MACROECONOMIC DEVELOPMENT OF THE ECONOMY	69
<i>Ruda O.</i> THE ESSENCE, THE PROBLEMS AND THE MECHANISM OF PROVIDING THE FINANCIAL SECURITY OF THE STATE.....	75
<i>Ovchynnikova O., Rud' V.</i> PROBLEMS AND PROSPECTS OF FOREIGN INVESTMENT IN UKRAINE	83
<i>Stavska U.</i> METHODOLOGY OF COMPETITIVE INNOVATIONS CREATION FOR THE FOOD INDUSTRY ENTERPRISE ...	88
<i>Vodozhdokova Z., Tlekhurai-Berzegova L., Buller E., Hotova I.</i> THE IMPORTANCE OF AN EFFECTIVE ACCOUNTING AND ANALYTICAL SYSTEM AT THE PRESENT STAGE OF DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ORGANIZATIONS	94
<i>Tlekhurai-Berzegova L., Buller E., Vodozhdokova Z., Hotova I.</i> MANAGING THE BUSINESS CAREER OF PERSONNEL AS A KEY DIRECTION OF THE ORGANIZATION'S PERSONNEL POLICY	97
<i>Metelytsia V., Koval N., Tomashuk I.</i> ANALYSIS OF THE BUDGETARY PLANNING ORGANIZATION IN UKRAINE	100
<i>Tregulova N.</i> CLASSICAL CONCEPTS OF CONCEPTS "MOTIVATION" AND "STIMULATION" OF LABOR	110
<i>Fedoryshyna L., Shkol'nyj V.</i> EFFICIENCY OF USE OF FIXED ASSETS OF ENTERPRISE	114
<i>Yurchuk N., Kiporenko S.</i> FINANCING ACTIVITIES OF UKRAINIAN ENTERPRISES THROUGH THE LEASING MECHANISM	128

ECONOMICS

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Герасимчук В.

*Вінницький національний аграрний університет
Асистент*

MANAGEMENT OF THE PROFIT OF THE AGRARIAN ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS

Herasymschuk V.

*Vinnitsia National Agrarian University
Assistant*

Анотація

В роботі визначається сутність категорії «прибуток» та визначено основні його функції, розглянуто механізм управління прибутковістю підприємства, визначено чинники впливу на розмір прибутку підприємства, опрацьовані напрями підвищення ефективності управління прибутковістю. Досліджується фінансовий стан та аналізуються структура та динаміка прибутку підприємства ТОВ "ПК"Зоря Поділля".

Оцінено вплив цифрової трансформації на ефективність ведення господарської діяльності аграрного підприємства. Та розглянуто основні стратегії управління прибутковістю аграрного підприємства в сучасних умовах. На основі дослідженого матеріалу, розроблені нові варіанти збільшення прибутку підприємства за рахунок диверсифікації діяльності та діджиталізації управління прибутковістю підприємства.

Abstract

The paper defines the essence of the category "profit" and defines its main functions, examines the mechanism of enterprise profitability management, determines the factors of influence on the size of the profit of the enterprise, elaborated directions for improving the efficiency of profitability management. The financial condition is investigated and the structure and profit dynamics of the enterprise LLC "Zorya Podillya" are analyzed.

The impact of digital transformation on the efficiency of agrar business is estimated. However, the basic strategies for managing the profitability of agrarian enterprise under modern conditions are considered. On the basis of the studied material, new variants of increase of profit of the enterprise at the expense of diversification of activity and digitization of management of profitability of the enterprise are developed.

Ключові слова: аналіз, прибуток, механізм, управління прибутковістю, фінансовий стан, стратегія, диверсифікація.

Keywords: analysis, profit, mechanism, profitability management, financial condition, strategy, diversification.

Постановка проблеми. При переході України до нової форми економічних відносин, що ґрунтується на ринкових методах, стабільні позиції мають і матимуть в майбутньому лише ті підприємства, що постійно розвиваються.

В системі розвитку кожного підприємства відіграє важливу роль, безпосередньо, управління прибутковістю. І враховуючи сучасні темпи розвитку ринкових відносин, та нових тенденцій заданих цифровою трансформацією сучасного світового господарювання, тема управління прибутковістю підприємства потребує використання нових методів.

Взагалі, будь-яка підприємницька діяльність не може бути перспективною, якщо її фінансовий результат не є додатним та не характеризується позитивною динамікою зростання. Виходячи із цього, увага кожного керівника все більше зосереджена на обсягах отриманого прибутку та показниках прибутковості підприємства. Тому для формування оптимального рівня прибутковості для керівників підприємств необхідно уважно досліджувати зміст та сутність даного поняття у прийнятті продуманих управлінських рішень щодо її підвищення.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню

особливостей формування та підвищення прибутковості підприємства присвячено значну кількість наукових праць таких учених, економістів та дослідників як: Базилінська О.Я., Барабась Д.О., Бедринець М.Д., Биба В.В., Бланк І.О., Босак А.О., Вороніна В.Л., Довгань Л.Є., Козак Ю.Г., Хмелевський О.В., Шумпер Й. та інші. Зокрема, свою увагу темі управління та забезпечення прибутковості підприємств приділили і науковці Вінницького національного аграрного університету Вдовенко Л.О., Гончарук І.В., Гришук Н.В., Калетнік Г.М., Прилуцький А.М.

Проблеми оцінки формування фінансових ресурсів та їх використання висвітлили такі вчені, як О. Гетьман, А. Загородній, М. Коробов, А. Поддєрьогін, В. Савчук, О. Найдєнко та інші вітчизняні науковці.

Аналіз робіт вітчизняних і зарубіжних економістів дозволив зробити висновок, що, незважаючи на таку кількість робіт, питанням оцінки впливу фінансового забезпечення на управління прибутковістю підприємства потрібно зосереджувати все більше уваги та шляхи вирішення проблем. Зазначене зумовило актуальність обраної теми та мету дослідження.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці потенційних стратегічних напрямків щодо сучасної відповідності й системності процесу управління прибутковістю підприємств на прикладі потужного аграрного підприємства – ТОВ «ПК «Зоря Поділля»

Виклад основного матеріалу.

Прибуток – основний показник, який зображує фінансові результати діяльності підприємства, мету його діяльності. Прибуток є головним фінансовим джерелом розвитку підприємства. І одним з основних питань економіки та фінансів є визначення фінансового результату діяльності підприємства. Прибуток є головною рушійною силою економічних процесів та основною метою діяльності підприємства. Він є джерелом забезпечення не тільки внутрішньогосподарських потреб підприємства, а і джерелом формування бюджетних ресурсів країни.

Прибуток як об'єкт дослідження у економістів існує більш трьохсот років. В наші дні прибуток становить інтерес як об'єктивним та вивчення практично всіх громадських наук: історії, соціології, економічної теорії та історії, культурології, права та ін. До теперішнього часу розроблено та обґрунтовано величезна кількість тлумачень цього явища економічного життя. В основному поняття прибутку розвивалося відповідно до зміни ролі матеріального виробництва і його як суб'єкта управління. Як наслідок цього в економічній науці не сформувався єдина теорія прибутку.

Наступними абзацами наукової статті нагадаємо основні визначення категорії «прибуток» провідних в історії вчених-економістів.

Ще Адам Сміт розглядав прибуток як чинник, що формується у власника капіталу, який є також організатором економічного процесу. У своїй праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» А. Сміт вказував на фундаментальні властивості економіки, які найбільш повно розкриваються в діяльності підприємців в умовах конкуренції. Ви-

вчаючи процеси формування прибутку на підприємствах, А. Сміт припускав, що прибуток підприємців можна розглядати як форму заробітної плати.

Також він зауважував: «Не виключається думка, що прибуток на капітал є інше ім'я для винагороди особливого виду праці, а саме праці по нагляду і управлінню» [1].

Важливий внесок у розвиток теорії прибутку і управління вніс видатний французький економіст Жан-Батист Сей (1767 - 1832). У своїй праці «Трактат політичної економії» (1803) він виклав розвинену теорію виробництва і розподілу, відводять важливу роль підприємцю. Головну функцію підприємця (entrepreneur) він бачив в координації факторів виробництва: землі, капіталу і людського фактору, що включає не тільки праця, а й наукові знання, необхідні для організації виробничого процесу. Виконання цих функцій пов'язане з певною часткою ризику, хоча явно не підкреслює його значення [2].

Як можна бачити, це практично повний виклад концепції прийнятої ідеології управління сучасної західної і останнім часом українською економікою. Величина факторних доходів, згідно вчень та досліджень вчених-економістів, визначається законами попиту та пропозиції особистостей підприємців. Існує ринок, на якому визначається заробітна плата підприємця. Науковець визначає основні чинники підприємництва, які оцінюються на цьому «ринку»: особисті якості підприємців, їх досвід, «зв'язку». Їм також зазначалося, що крім заробітної плати в дохід підприємця входять відсоток на належний йому капітал і премія за ризик. У той же час існує твердження, що дохід підприємця залишковим. Підприємець купує фактори виробництва і продає продукт свого виробництва. Те, що залишилося після відшкодування цього, становить прибуток підприємства і власне дохід підприємця.

Підходи до визначення категорії прибуток згруповані та представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства»

№	Автор	Поняття	Ключові слова
1	Господарський кодекс України	Прибуток (доход) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань.	показник фінансових результатів
2	О.О. Гетьман, В.М. Шаповал	Підприємство отримує прибуток після того, як утілена у створеному продукті вартість буде реалізована і набуває грошової форми.	реалізована вартість
3	Г.М. Калетнік, А.С. Даниленко, О.М. Варченко, В.М. Ціхановська	Прибуток підприємства – найважливіша економічна категорія, що є основною стратегічною метою і умовою функціонування підприємства в ринковій економіці, що забезпечує розширене відтворення, самофінансування; укріплює конкурентно спроможність підприємства; сприяє розвитку науково-технічного прогресу, матеріальної бази, усіх форм інвестування і є джерелом сплати податків, що об'єднує інтереси держави, підприємства, працівників, власників.	економічна категорія, що є основною стратегічною метою і умовою функціонування підприємства в ринковій економіці

Аналіз категорії «прибуток» дає змогу зробити висновок про те, що науковці у своїх роботах не повністю розкривають сутність прибутку підприємства. Тому, не можемо погодитися, що прибуток –

це:

- перетворена форма додаткової вартості, яка сформована в процесі суспільного відтворення для задоволення різних інтересів підприємства та його

власника;

- мірило фінансового здоров'я підприємства, яке характеризує рентабельність вкладення коштів в активи конкретного підприємства;

- різниця між ціною товару та витратами на його виробництво;

- фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства;

- фінансове джерело, яке забезпечує розвиток підприємства на засадах самофінансування.

Дослідження підходів науковців до функцій прибутку, дозволяє зробити висновок, що домінуючою є позиція, що прибуток виконує оціночну (облікову), стимулюючу, розподільчу та соціальну функції.

Так, Л.В. Вороніна, притримується думки, що

прибуток виконує три функції, а саме: відтворювальну, стимулюючу та узагальнюючу, як оціночного показника діяльності підприємства [3].

О.Р. Кривицькою доведено доцільність уточнення функцій прибутку, де поряд з оціночною функцією і функцією економічного стимулювання виокремлено функцію економічної цінності, оскільки прибуток відображає економічні відносини, завдяки яким потреби й інтереси людини або групи людей переносяться на речі, предмети, інтелектуальні надбання та мають вартісну оцінку [4].

Прибуток є об'єктивною економічною категорією. Тому на його формування впливають об'єктивні процеси, що відбуваються в суспільстві, у сфері виробництва й розподілу валового внутрішнього продукту. Суть прибутку розглянемо, сформувавши наступний рисунок (рис. 1.).

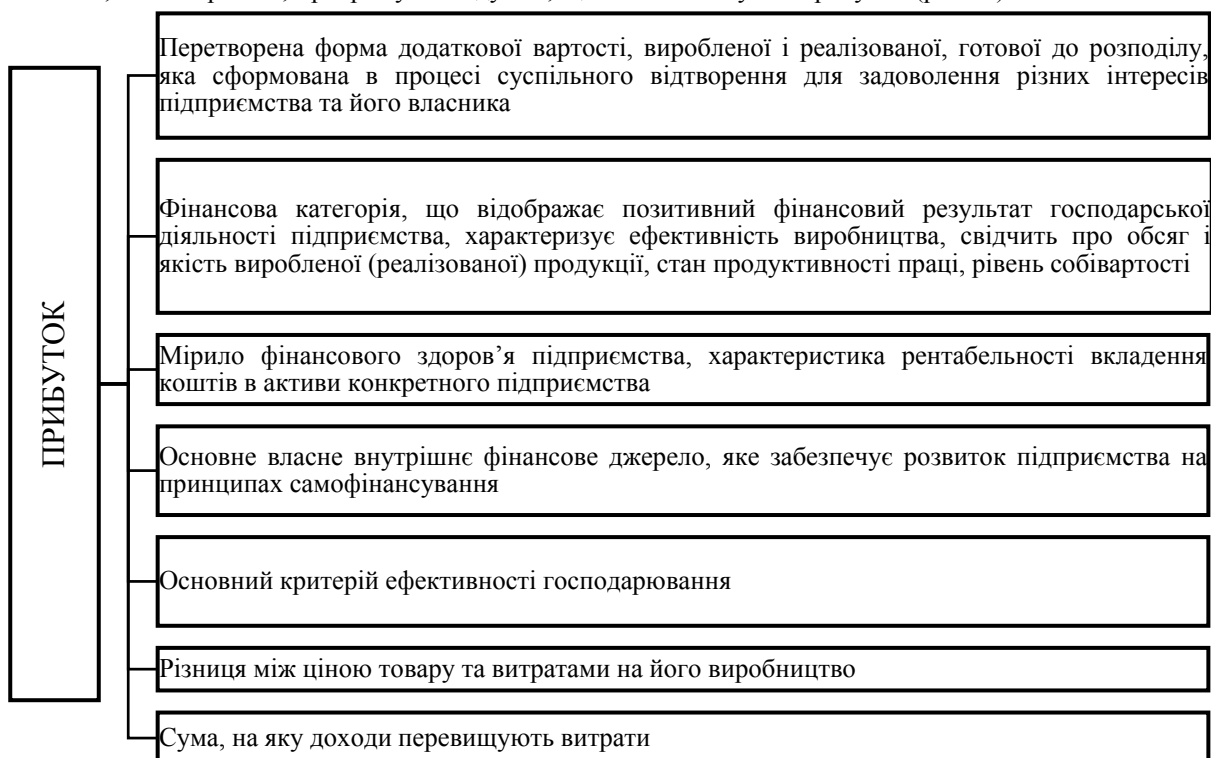

Рис. 1. Суть прибутку підприємства

Проаналізувавши дані визначення, можемо зробити висновок про те, що поняття «прибутку» кожним вченим тлумачиться по-різному, але нами було виділено наступні спільні риси:

1. Прибуток зазвичай визначають як різницю між валовим доходом і валовими витратами. Якщо з визначенням валового доходу немає проблем (це добуток кількості реалізованої продукції та ціни одиниці товару), то що потрібно включати у валові витрати.

2. Прибуток – це один із найважливіших показників фінансових результатів господарської діяльності підприємства.

3. Спільною ознакою також є визнання джерелом прибутку творчої діяльності.

З метою більш глибокого та правильного розуміння прибутку як кінцевого результату діяльності господарюючого суб'єкта важливо звернути увагу на підходи до класифікації прибутку за різними критеріями. Дослідження наукової літератури показало відсутність єдиного підходу до класифікації прибутку.

Загалом, в розглянутих джерелах найчастіше згадуються такі види прибутку, як чистий, нерозподілений, балансовий та валовий, оподатковуваний, економічний та бухгалтерський.

Для більшого розуміння сутності прибутку розглянемо основні його види в табл. 2.

Систематизація видів прибутку підприємства за основними класифікаційними ознаками [4]

Ознаки класифікації прибутку підприємства	Види прибутку по відповідних ознаках класифікації
1. Джерела формування прибутку, що використовуються в його обліку	А) прибуток від реалізації продукції; Б) прибуток від реалізації майна; В) прибуток від позареалізаційних операцій
2. Джерела формування прибутку по основних видах діяльності підприємства	А) прибуток від операційної діяльності; Б) прибуток від інвестиційної діяльності; В) прибуток від фінансової діяльності
3. Склад елементів, що формують прибуток	А) маржинальний дохід; Б) валовий прибуток; В) чистий прибуток
4. Характер оподаткування прибутку	А) прибуток, що оподатковується; Б) прибуток, що не підлягає оподаткуванню
5. Характер інфляційного «очищення» прибутку	А) прибуток номінальний; Б) прибуток реальний
6. Даний період формування прибутку	А) прибуток попереднього періоду; Б) прибуток звітного періоду; В) прибуток планового періоду (плановий прибуток)
7. Регулярність формування прибутку	А) регулярно сформований прибуток; Б) надзвичайний прибуток
8. Характер використання прибутку	А) капіталізований (нерозподілений) прибуток; Б) спожитий (розподілений) прибуток
9. Значення підсумкового результату господарювання	А) позитивний прибуток (відповідно прибуток в звичному його розумінні); Б) негативний прибуток (збиток)

На формування прибутку як фінансового показника роботи підприємства, що відбивається в бухгалтерському обліку, в офіційній звітності суб'єктів господарювання, впливає встановлений порядок визначення фінансових результатів діяль-

ності; обчислення собівартості продукції (робіт, послуг); загальногосподарських витрат; визначення прибутків (збитків) від фінансових операцій, іншої діяльності.

Схема формування прибутку (збитку) підприємства (рис. 2.).

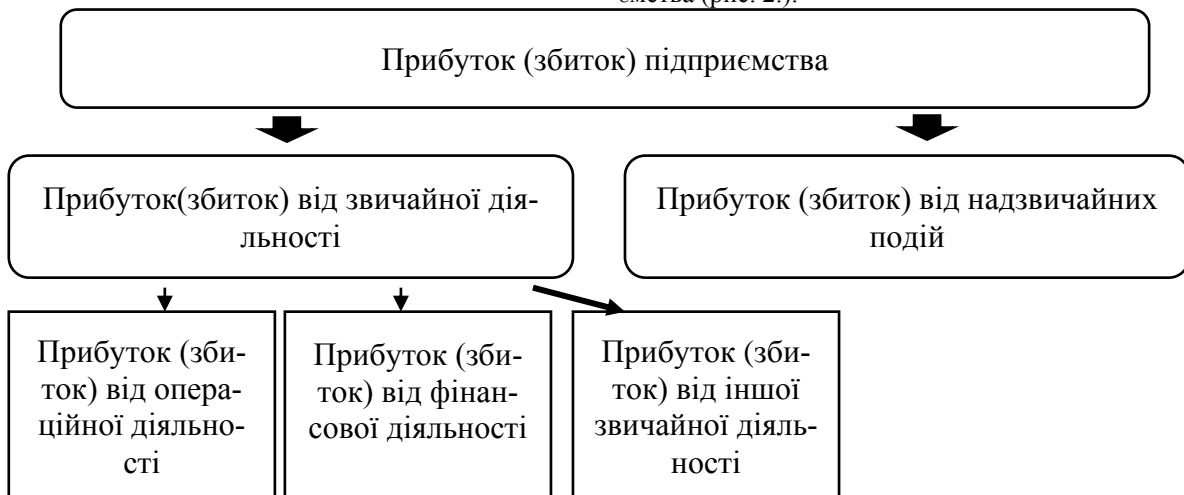

Рис. 2. Схема формування прибутку (збитку) підприємства

Рівень прибутковості підприємств інтересує широке коло користувачів інформації, зокрема: власників, менеджерів, контрагентів, фінансові установи, страхові компанії, державу.

Досягнення позитивного результату з управління в будь-якому напрямку неможливе без формування цілісного механізму управління.

Ефективність функціонування даної системи залежить від своєчасного забезпечення достовірною, повною та неупередженою інформацією [5].

Механізм управління прибутком підприємства передбачає певну послідовність дій, спрямовану на забезпечення реалізації мети та завдань. Основною метою управління прибутком є пошук найбільш ефективних джерел його формування, напрямків розподілу й використання з метою забезпечення

сталого розвитку підприємства та максимізації його вартості. Втілення мети управління прибутком на підприємстві потребує вирішення наступних завдань:

1. Планування потрібного рівня прибутковості від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

2. Пошук резервів зростання прибутку підприємства.

3. Вирахування допустимого рівня ризиків, пов'язаних із операційною та фінансово-інвестиційною діяльністю підприємства.

4. Ефективний контроль за розподілом та використанням прибутку підприємства.

Механізм управління прибутковістю складається з 4 блоків та низки елементів, на рис. 3. здійснено відповідно до функцій управління шляхом їх трансформації для реалізації змісту і призначення даного механізму.

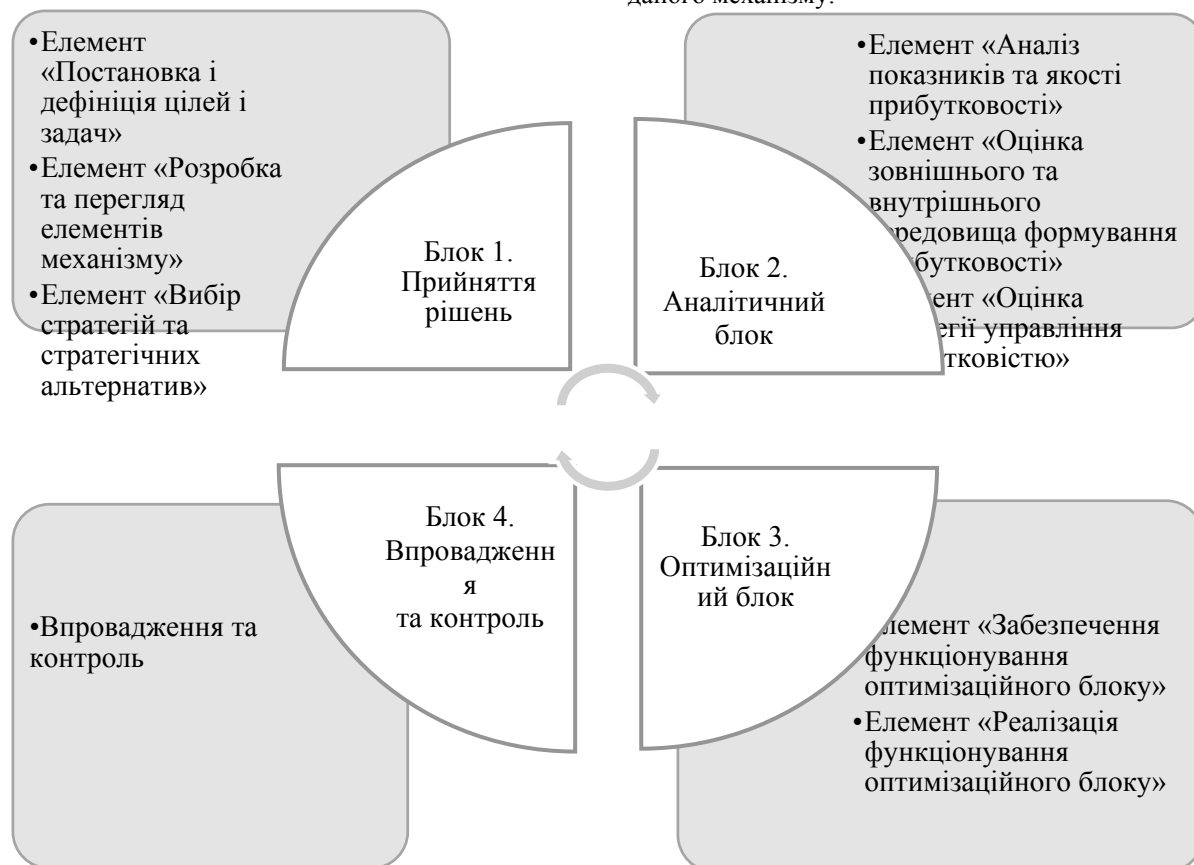

Рис. 3. Механізм управління прибутковістю підприємства

Отже, для більш ефективного зростання прибутковості підприємства необхідно мати чіткий механізм управління прибутковістю підприємства. Механізм який складається з низки ланок та елементів. Ключовими з яких є:

- Державне нормативно-правове регулювання питань формування і розподілу прибутку підприємства;
- Внутрішній механізм регулювання окремих аспектів формування, розподілу і використання прибутку;
- Ринковий механізм регулювання формування та використання прибутку підприємства;
- Система конкретних методів здійснення управління прибутком.

Щодо управління прибутковістю аграрного підприємства в сучасних умовах, нами було обрано товариство з обмеженою відповідальністю Продовольча компанія «Зоря Поділля» в структурі якій знаходиться потужне підприємство «Гайсинський цукровий завод» входить в склад вертикально-інтегрованого комплексу Укрпромінвест Агро.

Підприємство засноване 2006 року. Займається вирощуванням зернових, бобових культур та коренеплодів, зокрема цукрового буряка та має налагоджене виробництво цукру. Статутний капітал підприємства складає – 13 048 000 грн [6].

В даній роботі ми будемо зосереджені на дослідженні діяльності ТОВ «ПК «Зоря Поділля» (Гайсинський цукровий завод), зокрема з метою визначення системних підходів підприємства до управління прибутком та дослідимо нові стратегії розширення підприємницької діяльності з метою збільшення прибутків.

Проаналізуємо обсяги виробленої продукції за період 2016 – 2018 років, що дозволить нам отримати більше уявлення про підприємницьку діяльність підприємства на основі чого формується прибуток господарства.

Завдяки здійсненій модернізації, Гайсинській цукровий завод сьогодні має європейські показники роботи і очолює рейтинг найефективніших цукрових підприємств України.

Таблиця 3.

Обсяги виробництва продукції Гайсинським цукровим заводом

Рік	Потужність переробки, тонн на добу	Перероблено цукрового буряку, тис. тонн	Вироблено цукру, тис. тонн	Вихід цукру, %
2018	6625	940,74	120,6	12,8
2017	6485	691,78	105,52	15,25
2016	7358	738	117,02	15,86

Джерело. Фінансова звітність господарства

Як можемо спостерігати за 2018 рік підприємство переробило рекордну кількість цукрового буряку, при тому що потужність переробки тонн на добу склала частково менше чим за аналоговий період 2016 року. Це пояснюється тим, що 2018 року цукровий завод припинив свою роботу аж 31 січня, таким чином встановивши рекорд роботи за сезон за всю свою історію існування. Це склало 150 днів роботи.

Для більш глибокого аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «ПК «Зоря Поділля» у табл. 4. наведемо основні показники господарської діяльності, такі як: чистий дохід від реалізації продукції, вартість основних засобів, вартість оборотних активів, загальний фонд оплати праці тощо.

Таблиця 4

Основні показники господарської діяльності ТОВ «ПК «Зоря Поділля» за 2016-2018 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2018 р. до 2016 р.	
	2016	2017	2018	Абс.,(+/-)	Відн.(%)
І	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2298904	1186376	1968258	-330646	85,62
Вартість основних засобів, тис. грн.	447619	793658	646704	199085	144,48
Вартість оборотних активів, тис. грн.	1933939	1921830	1695053	-238886	87,65
Чисельність середньорічних працівників, чол.	1502	1928	1846	344	122,9
Загальний фонд оплати праці, тис. грн.	149179	192886	225771	76592	151,34
Повна собівартість продукції, тис. грн.	1489557	938817	1606542	116985	107,85
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	598775	20340	34100	-564675	5,69
Площа с.-г. угідь, га	45735	48529	48527	2792	106,10
Фондовіддача, грн.	9,99	4,87	7,12	-2,87	71,26
Продуктивність праці, тис. грн.	1530,56	615,34	1066,23	-464,33	69,66
Рівень рентабельності, %	40,20	2,17	2,12	-38,08	5,28

Джерело. Фінансова звітність господарства

За останні 3 роки чисельність працівників на підприємстві частково збільшилась, фонд заробітної плати збільшився з 2016 по 2018 роки збільшився в 1,5 рази. Та зменшився чистий дохід від реалізації в 17 раз порівняно з 2016 роком та збільшився 1,7 рази в порівнянні з попереднім роком, що свідчить про позитивну динаміку для підприємства після усунення кризи. Однак незначно зростали і показники повної собівартості виробленої продукції. За досліджувані роки собівартість ні разу не перевищувала доходи, що свідчить про прибутковість підприємства та ефективне управління. Підприємство за аналізований період придбало сільськогосподарську техніку та провело інноваційне обладнання заводу, аби відповідати європейським стандартам, в кредит, тому за рахунок збільшення витрат, змен-

шилась величина чистого прибутку. У зв'язку зі збільшенням вартості основних засобів, зменшився показник фондовіддачі у 2017 році, а у 2018 році він незначно підвищився. Продуктивність праці збільшилась, що пов'язано з ефективною управлінською діяльністю управлінського персоналу. Загалом період з 2016 року по 2018 рік можна вважати для підприємства продуктивним.

Вартість основних засобів у 2018 році в порівнянні з 2016 роком збільшилась з 447619 тис. грн. до 646704 тис. грн. (+199085 тис. грн.), але зменшився дохід від реалізації продукції на -330646 тис. грн.

Вартість оборотних активів за досліджуваний період також показує частково негативну тенденцію до спадання з 1933939 тис. грн. до 1695053 тис. грн.

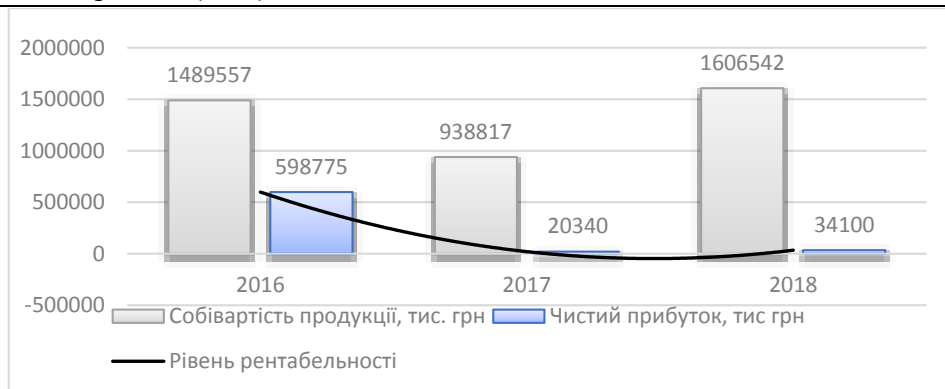

Рис. 4. Динаміка зміни рівня рентабельності, чистого доходу та собівартості продукції

В структурі прибутку підприємства від усіх видів діяльності найбільшу частку має прибуток від основної діяльності, тобто прибуток від реалізації продукції. На величину прибутку від реалізації як найвагомішу складову загального прибутку підприємства виявляють вплив зовнішні і внутрішні фактори.

До зовнішніх відносять проведене державне регулювання в області бюджетно-податкової (регулювання цін, тарифів, відсотків, податкових ставок, пільг, штрафних санкцій тощо), кредитно-грошової (регулювання кредитних і депозитних ставок, обсягів кредитування, надання пільгових кредитів) та інноваційної політики (впровадження інноваційних програм) [7].

Внутрішні фактори поділяються на виробничі (характеризують наявність і використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів) і поза виробничі (ефективність функціонування служби постачання, служби збуту продукції, природоохоронна діяльність підприємства, соціально-побутові умови праці та ін.). В той же час, виробничі фактори можуть діяти на процес утворення прибутку від реалізації через кількісні показники (чисельність персоналу, фонд робочого часу, вартість задіяних у виробництві основних і оборотних засобів, змінності роботи тощо) і якісні показники (використання прогресивної техніки і нових технологій у виробництві, підвищення продуктивності праці, зниження собівартості продукції, прискорення оборотності оборотних коштів, підвищення ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів та ін.) [7].

Виокремлюють наступні методи визначення ефективності прибутковості підприємства.

1. Метод прямого рахунку. Суть методу полягає в тому, що спочатку розраховується планова сума прибутку одиниці окремого виду продукції, яка потім множиться на кількість продукції в натуральному виразі, що планується до реалізації. Загальна сума прибутку від реалізації визначається шляхом додавання одержаних сум прибутків за видами продукції. Даний метод характеризується високою точністю розрахунків, але його доцільно застосовувати за умови невеликого асортименту продукції, що випускається. Розрахунки здійснюються за формулою [4]:

$$P_p = K \cdot (C - C/B) \quad (1)$$

Де: P_p – планова сума прибутку від реалізації окремого виду продукції;

K – планова кількість продукції в натуральному виразі;

C – планова оптова ціна (ціна виробника) одиниці продукції;

C/B – планова повна собівартість одиниці продукції.

2. Укрупнений метод прямого рахунку використовують, коли легко визначити обсяг продукції, яку планують реалізувати в оптових цінах і за повною собівартістю, а також прибуток в залишках нереалізованої продукції на початок і кінець планового періоду. Застосовується формула [4]:

$$P_p = P_{31} + P_{тп} - P_{32} \quad (2)$$

Де: P_p – прибуток від реалізації продукції у плановому періоді;

P_{31} – прибуток у залишках нереалізованої продукції на початок планового періоду;

P_{32} – прибуток у залишках нереалізованої продукції на кінець планового періоду;

$P_{тп}$ – прибуток товарного випуску у плановому періоді.

Необхідно зазначити, що прибуток у залишках нереалізованої продукції визначається як різниця між сумою залишків продукції в оптових цінах і за повною собівартістю, а прибуток товарного випуску – як різниця між вартістю товарного випуску в оптових цінах і за повною собівартістю. На практиці часто виникають труднощі із визначенням асортименту та переліку залишків продукції у плановому періоді. З цієї причини прибуток у залишках нереалізованої продукції визначають на основі використання показника рентабельності. Для цього прибуток в залишках нереалізованої продукції на початок планового періоду розраховують множенням повної собівартості залишків на середню рентабельність базового (звітного, попереднього) періоду (або рентабельність четвертого кварталу звітного періоду). А для розрахунку прибутку в залишках нереалізованої продукції на кінець планового періоду – повну собівартість залишків множать на середню рентабельність планового періоду (або рентабельність четвертого кварталу планового періоду) [4].

3. Планування прибутку на основі показника витрат на гривню продукції. Це також укрупнений

метод розрахунку, за допомогою якого можна визначити плановий розмір прибутку від реалізації всієї продукції. При цьому використовують показник витрат на гривню продукції [4]:

$$31 \text{ грн продукції} = \text{повна С/В} : \text{ТП} \quad (3)$$

Де: 31 грн продукції – затрати в одній гривні продукції;

повна С/В – повна собівартість випущеної продукції;

ТП – вартість товарного випуску.

Показник затрат на одну гривню продукції відноситься до універсальних показників, за допомогою якого не тільки можна порівняти рівень собівартості випуску різних видів продукції, але й використати для планування прибутку від реалізації даної продукції.

Наприклад, якщо в одній гривні продукції буде міститись 82 копійки

затрат, то на прибуток припадає 18 копійок.

Тоді плановий прибуток всього випуску розраховується за формулою:

$$P_p = (П' \cdot ТП) : 100 \quad (4)$$

Де: P_p – прибуток від реалізації продукції у

плановому періоді;

$П'$ – планова сума прибутку в одній гривні продукції;

ТП – товарний випуск продукції у плановому періоді.

100 – коефіцієнт перерахунку копійок у гривні.

4. Економічний (аналітичний) метод. Дає можливість не тільки розрахувати плановий розмір прибутку від реалізації, але й виявити на нього вплив таких факторів: зміни обсягу випуску (реалізації) продукції, зрушення в структурі і асортименті випущеної продукції, зміни рівня оптових цін, зміни рівня собівартості продукції. Планування відбувається окремо за порівнянню (випускалась у попередніх періодах) і непорівнянню (випускається вперше на підприємстві) продукцією. За порівнянню продукцію розрахунок планової суми прибутку від реалізації здійснюється на прикладі машинобудівного підприємства у такій послідовності [8].

Розглянемо основні статті формування чистого прибутку у ТОВ «ПК «Зоря Поділля» за звітом про фінансові результати підприємства, визначивши при цьому його структуру.

Таблиця 5

Формування чистого прибутку ТОВ «ПК «Зоря Поділля»

Показник, тис. грн	Роки			Абсолютне відхилення 2018 р. від 2016 р.
	2016	2017	2018	
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції	2298904	1186376	1968258	-330646
Собівартість реалізованої продукції	1489557	938817	1606542	116985
Валовий прибуток (збиток)	809347	247559	361716	-447631
Інші операційні доходи	105554	30068	44083	-61471
Адміністративні витрати	35296	82709	101103	65807
Витрати на збут	69518	65226	178119	108601
Інші операційні витрати	41191	53713	63840	22649
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток/збиток)	768896	75979	62737	-706159
Фінансові витрати	135434	43115	13254	-122180
Фінансові результат до оподаткування (прибуток/збиток)	598775	20340	34100	-564675
Чистий прибуток (збиток)	598775	20340	34100	-564675

Джерело. Фінансова звітність господарства

Чистий дохід від реалізації продукції в 2018 році зменшився на 330646 тис. грн відносно 2016 року. Це пояснюється збільшенням собівартості виготовленої продукції, яка в 2018 році збільшилась на 116985 тис. грн відносно 2016 року. Оскільки ТОВ «ПК «Зоря Поділля» Гайсинський цукровий завод за 2017-2018 рр. вкладає значні кошти в розвиток підприємства, модернізацію виробництва, будівництво елеваторів тощо.

Валовий прибуток зменшився 2018 році майже вдвічі в порівнянні з 2016 роком. Але категорія витрат (адміністративні витрати, витрати на збут та інші витрати) збільшилась.

Аналіз ефективності управління прибутком підприємства проводиться в порівнянні з планом та попереднім періодом. Проведемо аналіз прибутковості ТОВ «ПК «Зоря Поділля»

Таблиця 6

Аналіз ефективності прибутковості ТОВ «ПК «Зоря Поділля»

Назва показника	Роки			Теоретично достатнє значення
	2016	2017	2018	
1. Рентабельність продаж	0,34	0,06	0,03	>0,2
2. Рентабельність операційної діяльності	0,47	0,06	0,03	>0,2
3. Рентабельність діяльності до оподаткування	0,37	0,02	0,02	>0,2
4. Рентабельність капіталу (підприємства)	0,19	0,01	0,01	>0,2
5. Рентабельність власного капіталу	0,40	0,01	0,02	>0,16

Джерело. Фінансова звітність господарства

З даних показників прибутковості підприємства ми можемо зробити висновки, що рівень рентабельності в динаміці з 2016 року до 2018 року значно знизився.

Проаналізувавши різні показники фінансово-господарської діяльності, управління прибутковості та рентабельності за даними фінансової звітності підприємства ТОВ «ПК «Зоря Поділля», можемо зробити наступні висновки.

Підприємство ТОВ «ПК «Зоря Поділля» являється одним з провідних сільськогосподарських виробників України.

Основною метою політики управління прибутковості підприємства є максимізація прибутку підприємства [9].

Питання отримання прибутку та підвищення ефективності діяльності підприємства в економіці України є досить актуальним, адже прибуток є по-

тужним важелем розвитку, тому головним завданням адміністративного апарату кожного підприємства є розробка ефективної стратегії управління прибутком та збільшення прибутковості підприємства.

Максимізація прибутку та прибутковості підприємства може бути досягнута за певних умов. Відповідною умовою є обрання необхідної стратегії управління прибутком підприємства.

Стратегію управління прибутком підприємства необхідно розглядати як комплексний процес, що передбачає реалізацію низки послідовних етапів організації, планування, аналізу та контролю прибутку для забезпечення успішної реалізації основної мети суб'єкта господарювання, стабільного та стійкого підвищення прибутковості, ринкової вартості та досягнення довгострокового економічного розвитку підприємства [10].

Рис. 5. Стратегія управління прибутком

У зв'язку із розвитком технологій і їх ступеню інтеграції в Західноєвропейський простір, компаніям, які займаються виробництвом цукру, доведеться стрімко вводити нові технології для налагодження ефективного виробництва з елементами діджиталізації [11].

Отже, щодо нашого підприємства ТОВ «ПК «Зоря Поділля», щоб обрати максимально ефективну стратегію, проведемо PEST-аналіз.

Головна суть PEST-аналізу є знаходження і оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на сьогоденні та майбутньої результати діяльності компанії.

Завдяки вивченню технологічного компонента можна спрогнозувати можливості, зв'язані із розвитком техніки та науки, для того щоб вчасно змінити курс у виробництві і почати реалізацію технологічно перспективного продукту. А також передбачити момент у відмові від використовуваних застарілих технологій. Для оцінки впливу використовується шкала від 1 до 5, де 5 – це наявність серйозної загрози, а 1 – це відсутність загрози. На разі в Україні не стабільна політична обстановка і тому зміна влади може, як негативно, так і позитивно вплинути на різні сфери бізнесу.

PEST-аналіз ТОВ «ПК «Зоря Поділля»

Політичні фактори	Оцінка	Економічні фактори	Оцінка
1. Втрата перспективних ринків у зв'язку з розвитком та тривалістю військових дій.	3	1. Коливання курсу національної валюти відносно курсу долару США.	2
2. Дискусії навкруг ринку землі	3	2. Динаміка показників економічного розвитку країни	2
3. Прихід до влади противників колишнього Президента	3	3. Явні зміни цін на ключові ресурси(паливо).	4
Соціальні фактори	Оцінка	Технологічні фактори	Оцінка
1. Зміна купівельної спроможності споживачів в меншу сторону	3	1. Цифрова трансформація промисловості.	2
2. Переорієнтація у культурі задоволення потреб населення	2	2. Широке поширення Інтернет-інструментів.	1
3. Демографічні зміни у країні.	1	3. Вплив технологічних інновацій ви-кликаних НТП.	1

Одним з ефективних рішень щодо налагодження успішної стратегії управління прибутковістю підприємства є діджиталізація. В Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки відзначається, що «розвиток цифрової економіки України полягає у створенні ринкових стимулів та формуванні потреб щодо використання цифрових технологій, продуктів та послуг

серед українських секторів промисловості, сфер життєдіяльності, бізнесу та суспільства для їх ефективності, конкурентоздатності та національного розвитку, зростання обсягів виробництва високотехнологічної продукції та благополуччя населення» [11].

Покращує цикл продажів	 89%		скорочує час циклу	 25%
			усуває помилки	 6%
			покращує бізнес-модель	 69%
Покращує цикл виробництва запасів	 80%		скорочує час циклу	 30%
			усуває помилки	 35%
			покращує бізнес-модель	 35%
Покращує цикл доставки	 77%		скорочує час циклу	 52%
			усуває помилки	 18%
			покращує бізнес-модель	 30%
Покращує цикл виставлених рахунків і оплати	 86%		скорочує час циклу	 45%
			усуває помилки	 23%
			покращує бізнес-модель	 32%

Рис. 6. Вплив цифрової трансформації на ведення бізнесу в Україні

З метою підвищення ефективності виробництва керівництву ТОВ «ПК «Зоря Поділля» слід звернути увагу на наступні стратегії диверсифікації [12].

Види стратегій диверсифікації запропоновані для ТОВ «ПК «Зоря Поділля»

Стратегія концентрованої диверсифікації яка базується на пошуку і використанні додаткових можливостей виробництва нових продуктів, що укладені в існуючому бізнесі; тобто існує виробництво залишається в центрі бізнесу, а нове виникає виходячи з тих можливостей, що укладені в освоєному ринку, використаній технології або ж інших сильних сторонах функціонування фірми

Стратегія горизонтальної диверсифікації припускає пошук можливостей росту на існуючому ринку за рахунок нової продукції, що вимагає нової технології, відмінної від використаної; за даної стратегії фірма повинна орієнтуватися на виробництво таких технологічно не зв'язаних продуктах, які б використовували вже наявні можливості фірми; тому що новий продукт має бути орієнтований на споживача основного продукту, по своїх якостях він має бути супутнім продуктам, що вже виробляються

Стратегія конгломеративної диверсифікації полягає в тому, що фірма розширюється за рахунок виробництва технологічно не пов'язаних товарів, що реалізуються на нових ринках; це одна з найскладніших для реалізації стратегій розвитку; дуже часто ця стратегія реалізується шляхом придбання підприємств, а не створенням нових підприємств для роботи на незнайомому ринку

Рис. 7. Види стратегій диверсифікації виробництва на ТОВ «ПК «Зоря Поділля»

Отже, формування стратегії диверсифікації ТОВ «ПК «Зоря Поділля», поряд з вирішенням внутрішньогосподарських проблем шляхом активного використання зовнішньоекономічної діяльності може бути досягнуто за рахунок: формування і реалізації державної регіональної програми підтримки технічного і наукомісткого експорту; прискорення розвитку системи страхування зовнішньоторговельних операцій; організації державної підтримки в просуванні зразків нової продукції на зовнішні ринки, зокрема, через надання допомоги в дослідженні ринків збуту; створення сприятливих умов для впровадження закордонних технологій; цілеспрямоване формування експортно-орієнтованих галузей АПК, здатних забезпечити експорт готової продукції.

Висновки. Важливість питання управління прибутковістю підприємства полягає насамперед в визначенні прибутковості як основної мети підприємницької діяльності. Визначено, що прибуток – найважливіша фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, і зрештою свідчить про рівень і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Одночасно з цим, прибуток впливає на зміцнення фінансового стану підприємства, інтенсифікацію виробництва за будь-якої форми власності.

Під час аналізу прибутковості підприємства можна виділити позитивним аспект, що ТОВ «ПК «Зоря Поділля» є рентабельним, та від 2017 року після масштабної реконструкції має тенденції до нарощування прибутку та збільшення рентабельності, незважаючи на збільшення собівартості виробництва. Адже підприємство значні кошти інвестує в соціальну сферу, навколишню інфраструктуру. Працівники підприємства отримують гідну заробітну плату та мають повен соціальний пакет.

Розроблено коло варіантів вибору поведінки підприємства у напрямку розвитку за рахунок диверсифікації діяльності сформувало декілька напрямків. Обираючи правильний напрямок розвитку, підприємство повинно бути спроможне забезпечити стійке існування на конкурентному ринку.

В ході пошуку актуальних способів збільшення ефективності управління прибутковістю аграрного підприємства в сучасних умовах, сформовано стратегії диверсифікації ТОВ «ПК «Зоря Поділля», поряд з вирішенням внутрішньогосподарських проблем шляхом активного використання зовнішньоекономічної діяльності може бути досягнуто за рахунок: формування і реалізації державної регіональної програми підтримки технічного і наукомісткого експорту; прискорення розвитку системи страхування зовнішньоторговельних операцій; організації державної підтримки в просуванні зразків нової продукції на зовнішні ринки, зокрема,

через надання допомоги в дослідженні ринків збуту; створення сприятливих умов для впровадження закордонних технологій; цілеспрямоване формування експортно-орієнтованих галузей АПК, здатних забезпечити експорт готової продукції.

Окремо виділено необхідність діджиталізації на виробництві, оскільки в період динамічних змін в світовому господарюванні та початком цифрової трансформації економіки, будь-яке підприємство, яке має великі амбіції, повинно відповідати сучасним тенденціям.

Враховуючи вище наведене, слід сказати, що головними напрямками розвитку систем управління в умовах діджиталізації бізнесу мають стати: сприяння прискоренню інноваційних ініціатив, прогностичний моніторинг ринкового середовища, оцінка чинників впливу на конкурентоспроможність компанії, розроблення дорожніх карт на основі галузевих пріоритетів та клієнтського досвіду.

Список літератури

1. Фаюра Н.Д., Вдовенко Л.О., Бечко П.К., Чухно О.М., Клочковська В.О. *Фінанси підприємств. Навчальний посібник*. Вінниця: РВВ ВНАУ, 2011. 240 с.
2. Сей Ж.-Б. *Трактат політичної економіки*. Москва, 1986.
3. Вороніна В.Л. *Сутність та функції прибутку в умовах сучасного економічного росту країни*. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. Черкаси: ЧДТУ, 2013. Вип. 33 (Ч. III). С. 202–205.
4. Кривицька О.Р. *Формування прибутку підприємств у ринкових умовах: автореф. дис. кан. екон. наук: 08.00.08* Тернопільський національний

економічний університет. Тернопіль: 2010. 18 с.

5. Офіційний сайт Укрпромінвест агро [Електронний ресурс]. URL: <http://www.upi-agro.com.ua/ua/Home/MapDetails/5>

6. Івашенко, О.В. *Формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах*. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2009. № 4. С. 71-75

7. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. *Фінанси підприємств. Навчальний посібник*. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.

8. Підручник А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін. Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 7-ме вид., без змін. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.

9. Фурман І.В. *Вектори підвищення ефективності управління прибутком підприємства*. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2017. №3(54) С. 55-65.

10. Савіна С.С., Гиренко Ю.В. *Управління прибутком в системі фінансового менеджменту підприємства*. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. №6 (17) С. 321-324.

11. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки» № 67-р від 17.01.2018. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/proshvalennyakoncepciyirozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-plazahodivshodoyiyi-realizaciyi/>

12. Прилуцький А.М., Герасимчук В.Г. *Диверсифікація підприємницької діяльності як інструмент зростання прибутковості підприємства*. Економіка. Фінанси. Право. 2019. №11. С. 92-100.

ОБИРАННЯ КРИТЕРІЇВ ДЛЯ ЗАДАЧІ КОМІВОЯЖЕРА

Денисюк В.О.

*Вінницький національний аграрний університет
доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики,
к.т.н., доцент*

ELECTING OF TRAVELING SALESMAN PROBLEM CRITERIA

Denysiuk V.

*Vinnytsya National Agrarian University
Associate Professor of Computer Sciences and Economic Cybernetics Department,
Ph.D., Associate Professor*

Анотація

Стаття присвячена дослідженню питання обирання коефіцієнтів матриці відстаней для розв'язування задачі комівояжера. Розглянуто і сформульовано основні особливості по вибору коефіцієнтів матриці відстаней.

Abstract

The article is devoted to research of coefficients electing question of distances matrix for untuing of task of traveling salesman problem. Basic features are considered and set forth on the choice of distances matrix coefficients.

Ключові слова: задача комівояжера, комбінаторна оптимізація, туристичний маршрут, матриця критеріїв.

Keywords: traveling salesman problem, combinatorics optimization, tourist route, matrix of criteria.